Roll No. ....

Total No. of Questions : 20]

143

[Total No. of Printed Pages : 8

SS

2067

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਨਾਲੀ

BUSINESS ECONOMICS AND QUANTITATIVE METHODS-II

(Commerce Group)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 65

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ **143** ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

(iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

(iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । (**ਭਾਗ–ੳ, ਭਾਗ–ਅ, ਭਾਗ–ੲ, ਅਤੇ ਭਾਗ–ਸ**) ।

(v) **ਭਾਗ–ੳ** : ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. *1* ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸਦੇ ਪੰਜ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ, ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਇੱਕ ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

(vi) **ਭਾਗ–ਅ** : ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. *2* ਤੋਂ *8* ਤੱਕ ਹੋਣਗੇ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 5-10 ਲਾਇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

(vii) **ਭਾਗ–ੲ** : ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. *9* ਤੋਂ *17* ਤੱਕ ਹੋਣਗੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਕੋਈ *7* ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 15-20 ਲਾਇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ ।

(viii) **ਭਾਗ–ਸ** : ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. *18-20* ਤੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ *6* ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 3-5 ਪੰਨਿਆ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

(ix) ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਓ ।

(x) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ । ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣਾ ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ । ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਮੰਗਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ।

ਭਾਗ–ੳ

1. (ੳ) ਮਧਿਅਕਾ ਬਰਾਬਰ ਹੈ 1

(i) P_{50} (ii) D_7

(iii) Q_4 (iv) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(ਅ) ਭਾਰਿਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਕੱਢਣ ਲਈ ਲਾਸਪੀਅਰ ਦਾ ਸੂਤਰ ਲਿਖੋ । 1

(ੲ) ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਲਿਖੋ 1

ਸਾਧਨ ਲਾਗਤ ਤੇ ਕੁੱਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ = ਸਾਧਨ ਲਾਗਤ ਤੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ + ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ ।

(ਸ) ਸਾਖ਼ ਮੁਦਰਾ ਕੀ ਹੈ ? 1

(ਹ) ਜਦੋਂ ਵਪਾਰ ਸੰਤੁਲਨ 200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਘਾਟੇ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਦਾ ਮੁੱਲ 800 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ ਤਾਂ ਆਯਾਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਗਿਆਤ ਕਰੋ । 1

ਭਾਗ–ਅ

2. ਔਸਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ । 2
3. ਵਿਸਥਾਰ ਕੀ ਹੈ ? 2
4. ਕੀਮਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 2
5. ਸਹਿਸੰਬੰਧ ਦੇ ਬਿਖਰੇ ਬਿੰਦੂ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਧੀ ਦੇ ਔਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 2
6. ਬਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੁੱਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ ਕੀ ਹੈ ? 2
7. ਔਸਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਔਸਤ ਬੱਚਤ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉ । 2
8. ਨਗਦ ਨਿਧੀ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 2

ਭਾਗ–ੲ

9. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਂਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਮਧਿਅਕਾ ਗਿਆਤ ਕਰੋ : 4

ਅੰਕ :	10 ਤੋਂ ਘੱਟ	20 ਤੋਂ ਘੱਟ	30 ਤੋਂ ਘੱਟ	40 ਤੋਂ ਘੱਟ	50 ਤੋਂ ਘੱਟ
ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ :	2	8	20	24	30

10. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀ ਵੰਡ ਦਾ ਵਿਚਰਨ ਗੁਣਾਂਕ ਪਤਾ ਕਰੋ : 4

ਅੰਕ :	0–10	10–20	20–30	30–40	40–50
ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ :	7	12	13	10	8

11. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਡਾਟਾ ਤੋਂ ਅਦਰਸ਼ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਗਿਆਤ ਕਰੋ : 4

ਵਸਤੂਆਂ	ਕੀਮਤ (ਰੁ:)		ਮਾਤਰਾ (ਕਿ.ਗ੍ਰ.)	
	2016	2017	2016	2017
A	3	4	6	7
B	4	5	8	11
C	2	2	3	6
D	7	9	7	10

12. ਉਪਭੋਗ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਗਮਨ ਸਮੀਕਰਨ ਬਣਾਉ : 4

ਆਮਦਨ (ਰੁ:) :	50	100	150	200	250	300	350
ਉਪਭੋਗ (ਰੁ:) :	40	90	145	150	190	250	280

13. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਗਿਆਤ ਕਰੋ : 4

(ੳ) ਸਾਧਨ ਲਾਗਤ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ

(ਅ) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਮਦਨ

ਮਦਾਂ		(ਰੁਪਏ ਕਰੋੜ)
(i) ਸਾਧਨ ਲਾਗਤ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ	=	54,000
(ii) ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ	=	200
(iii) ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਨਕ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਰਜਿਤ ਸੰਪਤੀ ਅਤੇ ਉੱਦਮ ਤੋਂ ਆਮਦਨ	=	1,300
(iv) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਰਜ਼ੇ ਤੇ ਵਿਆਜ	=	600
(v) ਕੰਪਨੀ ਕਰ R% ਨਿਗਮ ਕਰ	=	800
(vi) ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ	=	1,200

14. ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਪਾਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 4

15. ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ । 4

16. ਬਜਟ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ, ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 4

17. ਵਪਾਰ ਬਾਕੀ ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ? 4

ਭਾਗ–ਸ

18. ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਵਰਗ ਅੰਤਰ 40-50 ਦੀ ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰੋ ? ਜੇ ਇਸ ਵੰਡ ਦੀ ਔਸਤ 52 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇ : 6

ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ਰੁ:) :	10–20	20–30	30–40	40–50	50–60	60–70	70–80
ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ :	5	3	4	?	2	6	13

ਜਾਂ

ਅਕਾਊਂਟੈਂਸੀ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਸੰਬੰਧ ਪਤਾ ਕਰੋ : 6

ਅਕਾਊਂਟੈਂਸੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕ :	28	36	45	54	76	98	106	56
ਗਣਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕ :	80	62	53	44	35	22	46	40

19. ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਦਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ? 6

ਜਾਂ

ਉਪਭੋਗ (C) + ਨਿਵੇਸ਼ (I) ਵੱਕਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਨ ਪੱਧਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 6

20. ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਕ੍ਰਮਬੱਧ ਅਧਾਰ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਤੋਂ ਸਥਿਰ ਅਧਾਰ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਤਿਆਰ ਕਰੋ : 6

ਸਾਲ :	1982	1983	1984	1985	1986	1987
ਕ੍ਰਮਬੱਧ ਅਧਾਰ ਸੂਚਕ ਅੰਕ:	80	110	120	90	140	150

ਜਾਂ

ਉਤਪਾਦ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 6

(Hindi Version)